

Ғылыми кеңес шешімімен
(Хаттама №3 31.10.2024ж.)

Парақорлыққа қарсы басқару жүйесі

**«Ш. Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг
университеті» КЕАҚ-да мәмілелер мен шарттарда сыбайлас жемқорлық
тәуекелдерін анықтау бойынша**

НҰСҚАУЛЫҚ

Ақтау 2024

Мазмұны

1.Қолдану саласы	3
2.Нормативтік сілтемелер	3
3. Терминдер мен анықтамалар, қысқартулар мен и белгілер	3
4.Жалпы ережелер	3-4
5. Тәуекелдерді анықтау	4
6. Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін бағалау	4-5
7. Тәуекелдерді басқару	5-6

1. Қолдану саласы

1.1 Осы Нұсқаулықтың негізгі мақсаты «Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті» КЕАҚ (бұдан әрі - қоғам) мәмілелерінде, келісімшарттарында, шарттарында және өзге де актілерінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің туындауын болдырмау болып табылады.

1.2 Осы Нұсқаулықтың күші қоғамның мәмілелерінің, келісімшарттарының және шарттарының барлық түрлеріне қолданылады.

1.3 Нұсқаулық қоғамның барлық құрылымдық бөлімшелерімен және қызметкерлерімен танысу және қолдану үшін міндетті болып табылады.

1.4 Осы нұсқаулықта келтірілген талаптар ең аз қажетті болып табылады және нақты жағдай үшін толық және/немесе шектеу ретінде қарастырылмауы тиіс.

2. Нормативтік сілтемелер

Осы нұсқаулықты әзірлеу кезінде мынадай нормативтік құжаттар пайдаланылды:

1) ISO 37001: 2016 Парақорлыққа қарсы басқару жүйелері. Талаптар және пайдалану жөніндегі Нұсқаулық, 4.5-тармақ

2) Ішкі талдау жүргізу бойынша әдістемелік ұсынымдар Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет Төрағасының 30.12.2022 жылғы № 488 бұйрығы.

3. Терминдер мен анықтамалар

3.1 Нұсқаулықта қолданылатын терминдер мен анықтамалар:

- **Сыбайлас жемқорлық тәуекелі** – ұйым қызметкерінің, сондай-ақ өзге де адамдардың сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықты ұйым атынан немесе оның мүддесі үшін жасау мүмкіндігі.

- **Сыбайлас жемқорлық тәуекелін бағалау** – сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін сәйкестендірудің, талдаудың және саралаудың жалпы процесі.

- **Сыбайлас жемқорлық тәуекелін талдау** – мәмілелер, шарттар жасасу кезінде сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықты жасаудың неғұрлым ықтимал тәсілдерін анықтау арқылы сыбайлас жемқорлық тәуекелінің табиғатын және оны іске асыру мүмкіндіктерін түсіну процесі.

3.2 Нұсқаулықтың мәтіні бойынша пайдаланылатын өзге де терминдер мен қысқартулар Қазақстан Республикасының заңнамалық және нормативтік құжаттарында бекітілген мәнге сәйкес қолданылады.

4. Жалпы ережелер

4.1 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін бағалау оларды мәмілелер мен шарттарда (бұдан әрі — сыбайлас жемқорлық тәуекелі) болдырмауға бағытталған, қоғамның мәмілелері мен шарттық қатынастары кезінде туындауы мүмкін Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін уақтылы сәйкестендіруді, анықтауды, бақылауды және азайту жөнінде шаралар қабылдауды қамтиды.

4.2 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін бағалау қолданыстағы (егер сыбайлас жемқорлық факторының белгілері пайда болса) мәмілелер мен

шарттар бойынша, сондай-ақ алдағылар (әлеуетті контрагенттерге қатысты тиісті шаралар қабылдау үшін) бойынша жүргізіледі.

4.3 Шарттар мен келісімшарттардағы сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін басқару процесінің негізгі қағидаттары:

1) тұтастық - қоғамның барлық актілерінде, ал тәуекелдерді басқарудың корпоративтік жүйесі бөлінісінде сыбайлас жемқорлық сипатындағы тәуекел элементтерін қарау;

2) ашықтық - сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін басқару жүйесін дербес немесе оқшауланған ретінде қарауға, сондай-ақ осы қағиданы қоғамның барлық шарттық актілерінде таратуға тыйым салу;

3) ақпараттандыру - қоғамның контрагенттерімен шарттық актілерде объективті, анық және өзекті ақпараттың болуымен сүйемелдеу;

4) үздіксіздік - қоғамның мәмілелері мен шарттарындағы сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін анықтауға арналған мониторинг процесі тұрақты негізде жүзеге асырылады.

5. Тәуекелдерді анықтау

5.1 Қоғам келісімшарттардағы, шарттардағы, мәмілелердегі әлеуетті оқиғаларды, сондай-ақ Қоғамның қызметіне әсер етуі мүмкін басқа да актілердегі нормаларды тұрақты негізде сәйкестендіреді және олардың сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің туындау себептері мен жағдайлары болып табылатынын айқындайды.

5.2 Оқиғаларды анықтау кезінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін, алғышарттар мен мүмкіндіктерді тудыруы мүмкін әртүрлі ішкі және сыртқы факторлар қарастырылады.

5.3 Қоғамның әрбір қызметкері қоғамның мәмілелері мен шарттарындағы сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін тұрақты негізде сәйкестендіре алады.

5.4 Сәйкестендіруді жүргізу кезінде Ішкі талдау жүргізу бойынша әдістемелік Нұсқаулықты басшылыққа алу ұсынылады.

6. Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін бағалау

6.1 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін бағалау процесі қоғам қызметіне теріс әсер етуі мүмкін, қоғам қызметкері тарапынан да, контрагенттер мен әріптестер тарапынан да сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың туындауына әкеп соғуы мүмкін неғұрлым маңызды (сыни) тәуекелдерді бөлу мақсатында жүргізіледі. Бұл тәуекелдер дереу қаралуға және осы тәуекелдерді жою және бақылау туралы шешім қабылдауға тиіс.

6.2 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін бағалау әрбір тәуекелдің пайда болу көздері мен себептерін, оларды іске асыру кезіндегі жағымсыз салдарларды және белгілі бір оқиғаның орын алу ықтималдығын қарауды қамтиды.

6.3 Мәмілелер актілерінде орын алатын сыбайлас жемқорлық тәуекелдері мынадай белгілер бойынша жіктеледі:

1) жол берілетін тәуекел - бұл жүзеге асыру нәтижесінде қоғам, қызметкерлер және контрагенттер тарапынан сыбайлас жемқорлық құқық

бұзушылық жасауға қауіп төндірмейтін шешім тәуекелі, осы аймақ шегінде қоғамның сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саясаты өзінің профилактикалық орындылығын сақтайды, яғни сыбайлас жемқорлық тәуекелдері орын алады, бірақ олар шекті деңгейден аспайды;

2) жоғары тәуекел - бұл қоғамға сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасау қаупі төнетін тәуекел, сыни тәуекел аймағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы бұзу қаупімен сипатталады, олар шекті деңгейден көрінеу асып түседі және төтенше жағдайда Қоғамның бір қызметкерінің қылмыстық және/немесе әкімшілік жауаптылығына әкеп соғуы мүмкін;

3) сыни тәуекел - жүйелі сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасау үшін жағдайлар туындайтын тәуекел, мұндай тәуекелдер жүйелілік тұрақты сипатқа ие болған және қоғамның екі және одан да көп қызметкерлерінің тартылуы шамасына жетуі мүмкін. Сондай-ақ, бұл топқа мемлекеттік активтерді ұрлауды жүзеге асыру үшін тікелей қауіппен байланысты кез келген тәуекелдер жатады. Сауалнамалар нәтижесінде жиналған ақпарат тіркелген деректер, өлшемдер, физикалық бақылаулар және т. б. сияқты басқа көздерден алынған ұқсас мәліметтермен салыстыру арқылы тексеріледі.

6.4 Аудит барысында жиналған барлық мәліметтер құжатпен ресімделіп, дәлелдемелермен расталуы тиіс. Тек тексерілетін ақпарат аудиттің дәлелі бола алады.

6.5 Мәмілелер мен шарттардағы барлық сәйкестендірілген, анықталған және бағаланған сыбайлас жемқорлық тәуекелдері сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің тізілімінде көрсетіледі.

7. Тәуекелдерді басқару

7.1 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін басқару Қоғам қызметкерлерінің де, контрагенттердің де теріс әсерін және сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасау ықтималдығын азайтуға мүмкіндік беретін шараларды әзірлеу және іске асыру процесін білдіреді.

7.2 Мәмілелер мен шарттық қатынастарды жасасуға, қол қоюға және орындауға қатысы бар Қоғамның құрылымдық бөлімшелері комплаенс қызметімен бірлесіп Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін сәйкестендіруге және анықтауға бағытталған мониторингті және басқа да іс-шараларды тұрақты негізде жүргізеді.

7.3 Қоғамның барлық келісімшарттарында, шарттарында және басқа да мәмілелер актілерінде қоғамның сыбайлас жемқорлыққа қарсы міндеттемелері туралы хабардар ету нормасы болуға, сондай-ақ қоғаммен шарттық қатынастары бар барлық контрагенттер, әріптестер, тапсырыс берушілер және басқа да тұлғалар тарапынан сыбайлас жемқорлыққа қарсы тиісті мәдениетті талап етуге тиіс.

7.4 Контрагенттердің бұл талапты орындамауы қандай да бір міндеттемелерді өтемей, қоғам тарапынан Шартты біржақты тәртіппен бұзу үшін негіз бола алады.

7.5 Сыбайлас жемқорлық тәуекелін күту және/немесе болдырмау шарттық актілерде көрсетілген және ықтимал теріс салдарға әкеп соғатын операцияларды барынша азайтуға, бақылауға және оларды жүзеге асыруды тоқтатуға немесе одан бас тартуға бағытталған әрекеттерді қамтиды.

7.6 Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін барынша азайту және бақылау:

1) ескерту - мәмілелер, келісімшарттар және өзге де шарттар жасасу кезінде белгілі бір тәуекелдің туындау ықтималдығын қысқарту;

2) Бақылау – сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін азайту және / немесе осындай тәуекел анықталған, басталған жағдайда толық жою;

3) Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін толығымен жою мүмкін болмаған жағдайларда әртараптандыру, оның ықтимал әсерін азайту мақсатында Қоғамның бірнеше қызметкерлері арасында тәуекелді бөлу.